

Právo mezinárodního obchodu

Seminární práce na téma:

**Nároky kupujícího z porušení smlouvy prodávajícím
podle Vídeňské úmluvy**

Zpracovala: Hana Králová, učo: 62680

OBSAH:

Obsah.....	2
Úvod.....	3
I. Právní základ	4
II. Obecně k následkům porušení.....	6
III. Konkrétní nároky kupujícího při porušení smluvních povinností vyplývajících z Úmluvy.....	7
1. Plnění in natura.....	7
2. Právo druhého plnění.....	8
3. Odstoupení od smlouvy.....	9
4. Sleva z kupní ceny.....	11
Závěr.....	14

ÚVOD

V moderní společnosti plné nejrozvinutějších technologií, počítačových systémů a zatím nepokořených hranic v oblasti lidských možností a vědomostí se jeví problematika práva mezinárodního obchodu jako jedna z těch složitějších.

Avšak i přes svou mnohdy nesrozumitelnou konstrukci patří v současnosti k odvětvím, se kterými se setkáváme takřka dennodenně, neboť export a import zboží právě podléhá režimu vyplývajícího z práva mezinárodního obchodu.

Lze tedy oprávněně konstatovat, že právo mezinárodního obchodu má své nezastupitelné místo. Práva a povinnosti vyplývající vždy z konkrétních smluvních vztahů stran, které mají místa podnikání v různých státech jsou tedy jakousi základnou, pro běžný život obyvatel této planety.

Velmi často se také setkáváme se spory, které vyplývají z porušení určitých smluvních závazků výše uvedených smluvních stran a mají velmi zásadní dopad pro stranu, která nedodržela sjednané smluvní podmínky, popř. podmínky vyplývající mezinárodních dohod, kterými jsou smluvní strany vázány, jako je např. stěžejní dokument v podobě Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.

Své téma jsem si vybrala s ohledem na to, že jsem si chtěla prohloubit své znalosti týkající se problematiky práv kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím v rámci jejich smluvního vztahu, který je založen výše zmíněnou Úmluvou.

V této seminární práci se tedy budu zabírat konkrétními nároky kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím, jejich základním členěním, rozsahem a obsahem. Dále se budu snažit objasnit instituty vztahující se k této problematice a instituty navazující.

I. PRÁVNÍ ZÁKLAD

Předně bych ráda uvedla, že mezinárodní právo obchodní je u nás tvořeno mnoha dohodami, úmluvami a smlouvami ať již dvoustrannými či vícestrannými zákony aj., avšak přední místo mezi nimi zaujímá Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, která byla ještě jménem ČSFR podepsána v New Yorku dne 1.9.1981 (dále jen „Úmluva“), nazývaná též Vídeňskou úmluvou.

Do našeho právního řádu byla začleněna v podobě sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 160/1991 Sb., ratifikována ČSFR dne 5.3.1990 a nabyla platnosti dne 1.4.1991. Česká republika tedy jako nástupnický stát převzala do svého právního řádu i tuto Úmluvu.

Úmluva především upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech, jestliže tyto státy jsou smluvními státy [(čl. 1 odst. 1 písm. a)] nebo jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu [(čl. 1 odst. 1 písm. b)]. K tomuto základnímu předmětu úpravy však musím dodat, že Česká republika není vázána čl. 1 odst. 1 písm. b), neboť při ratifikaci Úmluvy jsme učinili prohlášení, resp. výhradu, že se necítíme být vázáni tímto ustanovením.

K obecnému pohledu ještě uvádím, že Úmluvu není možné užít na koupě zboží:

- kupovaného pro osobní potřebu, potřebu rodiny nebo domácnosti, ledaže prodávající před uzavřením smlouvy nevěděl a ani neměl vědět, že zboží je kupováno k takovému účelu,
- na dražbách,
- při výkonu rozhodnutí nebo podle rozhodnutí soudu,
- cenných papírů nebo peněz,
- lodí, člunů, vznášedel nebo letadel,
- a elektrické energie.

Je však nezbytné doplnit ještě tu skutečnost, že dle čl. 6 strany mohou vyloučit použití této Úmluvy nebo, s výjimkou čl. 12, kteréhokoli jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit. Z tohoto ustanovení je tedy zřejmá dispozitivní povaha Úmluvy.

II. OBECNĚ K NÁSLEDKŮM PORUŠENÍ

1. Následky porušení jsou v Úmluvě upraveny pod čl. 45 – 52, čl. 61 – 65 a čl. 74 – 80, s touto problematikou souvisící také čl. 70 a čl. 85 – 89.

Myslím si, že porušení závazku založeného smlouvou se v režimu Úmluvy může dotknout původního pravidla chování tak, že dojde ke vzniku nových povinností, ke vzniku odpovědnosti za škodu, ke vzniku odpovědnosti za porušení povinností nesplněním a popř. ke změně některých účinků smlouvy (čl. 70).

2. Co se týká porušení povinnosti prodávajícím, je kupující především oprávněn požadovat:

- práva uvedená v čl. 46 – 52 Úmluvy,
- náhradu škody dle čl. 74 – 77 Úmluvy.

Nárok na náhradu škody má tak samostatnou povahu a může být uplatněn vedle jednotlivých práv uvedených v čl. 46 – 52 Úmluvy.

3. Pokud však kupující porušil své povinnosti vyplývající ze smluvního vztahu, je naopak prodávající oprávněn požadovat:

- práva stanovená v člancích 62 – 65 Úmluvy,
- náhradu škody dle čl. 74 – 77 Úmluvy.

V případě, že prodávající poruší smluvní podmínky je také povinen dle čl. 85 Úmluvy učinit opatření k zachování zboží v režimu čl. 85 a násl.

III. KONKRÉTNÍ NÁROKY KUPUJÍCÍHO PŘI PORUŠENÍ SMLUVNÍCH POVINNOSTÍ PRODÁVAJÍCÍM VYPLÝVAJÍCÍ Z ÚMLUVY

1. Tzv. plnění in natura

Pokud vyjdeme z čl. 46 odst. 1 může kupující vždy požadovat plnění původně slíbené povinnosti po prodávajícím, avšak takto postupovat nemůže, pokud již uplatnil nárok, který není v souladu s takovýmto požadavkem.

Jedná se tedy o situace, kdy jednak prodávající nedodá zboží vůbec nebo jestliže zboží neodpovídá smlouvě (čl. 46 odst. 2 a 3). Je tedy možné uplatnit výše uvedený nárok vůči individuálně určenému zboží, neboť obecně v úmluvě neexistuje omezení týkající se určení zboží. Je však nutno brát ohled také na čl. 28, a to s ohledem na to, že soud není povinen rozhodnout o naturálním plnění, ledaže by tak učinil v souladu se svým vlastním právním řádem v obdobných kupních smlouvách, které nejsou upraveny touto Úmluvou.

Je tedy třeba rozlišovat tři níže vymezené situace, které Úmluva předpokládá:

- splnění původního závazku v době dodatečně vymezené (čl. 47) v případě, že dlužník neplnil původně včas, je zde tedy předpoklad stanovení dodatečné doby ke splnění.
- splnění původního závazku v době dodatečně vymezené, pokud bylo dodáno vadné zboží jeho výměnou v případě podstatného porušení smlouvy, není-li ve smlouvě uvedeno jinak, je výměna možná pokud – *zboží neodpovídá kvalitě a porušení lze kvalifikovat jako podstatné porušení, bylo řádně a včas reklamováno, tento typ nároku byl oznámen při reklamaci nebo v přiměřené době poté a zboží původní je možné vrátit* .
- splnění původního závazku v době dodatečně vymezené tam, kde bylo dodáno zboží s nějakými vadami, realizované povinností opravit zboží, je-li to přiměřené.¹

---

¹ K demonstraci plnění in natura ve formě opravy a současně i situaci tzv. druhého plnění dokumentuje rozhodnutí č. RG 93/4879 z 26.4.1995, vydané Cour d'Appel de Grenoble, ve věci Marques Roque Joachim v. La Sarl holding Manin Riviere.

K druhému bodu ještě doplňuji, že přísnost při možnosti uplatnění tohoto nároku je určitou reakcí na ekonomickou skutečnost – dodání zboží v mezinárodním obchodním styku je značně problematické, a to vzhledem k přepravním vzdálenostem, rizikům aj.

Jde tu vlastně o nové plnění, které je navíc zatíženo nutností vypořádat se s vadným plněním původním. Další omezení je uvedeno v čl. 82, kdy kupující nemůže prodávajícímu vrátit zboží ve stavu, v jakém jej obdržel.

K opravě a dodání náhradního zboží je také nutno uvést, že požadavek je třeba uplatnit ve lhůtě stanovené čl. 39 nebo v době přiměřené poté. Úmluva však sama neobsahuje žádná zvláštní pravidla týkající se nemožnosti plnění, které by nastalo po vzniku smlouvy. Záleží také na konkrétním posouzení případu, tj. zda nemožnost plnění je subjektivní, např. z osobních důvodů dlužníka, či objektivní, např. kdy plnění je nemožné pro kohokoli a podle toho usoudit, zda je podmíněna možnost toto plnění požadovat.

2. Tzv. právo druhého plnění

Dalším nárokem je právo druhého plnění. Obecně lze shrnout, že tento nárok vyplývá jak z čl. 48 Úmluvy, tak také z čl. 37 Úmluvy.

Časově rozčleněné a při splnění různě přísných podmínek se objevuje právo dodatečného řádného plnění pro prodávajícího a povinnost kupujícího za určitých podmínek, které jsou striktně stanoveny, toto plnění strpět.

- Článek 37 reaguje na situace, kdy je plněno před dobou stanovenou k dodání zboží. Zde je tedy prodávající oprávněn plnit řádně za podmínky, že výkon tohoto práva nepůsobí kupujícímu nepřiměřené výdaje či nepřiměřené obtíže. Nicméně nárok na náhradu škody je i v případě řádného dodatečného plnění zachován.

- V čl. 48 naopak nacházíme podstatně přísnější regulaci v případě, že by prodávající chtěl totéž učinit po době stanovené k dodání. V tomto případě je prodávající oprávněn dodatečně odstranit vady za podmínky, že lze toto učinit bez nepřiměřeného odkladu a navíc řešení nezpůsobí kupujícímu nepřiměřené obtíže či pochybnost, že kupující nebude muset uhradit náklady vynaložené prodávajícím. Odstavce 2, 3 a 4 předmětného článku upravují především způsob komunikace mezi prodávajícím a kupujícím, tedy oznámení o poskytnutí náhradního plnění je považováno za žádost, která je účinná, jen pokud ji kupující obdrží. Současně zde platí domněnka v případě, že kupující na žádost nereagoval, že prodávající je oprávněn plnění ve lhůtě uvedené v žádosti realizovat. Tato možnost dodatečného plnění je současně omezena tím, že nebylo v případě podstatného porušení smlouvy uplatněno právo na odstoupení od smlouvy, v tomto případě je nárok kupujícího na odstoupení mnohem silnější.

V konečném důsledku je však možné konstatovat, že tzv. plnění in natura je právě posíleno ustanovením výše uvedených článků 37 a 48 Úmluvy.

3. Odstoupení od smlouvy

Dalším nárokem, který je kupující oprávněn uplatnit dle čl. 49 Úmluvy je odstoupení od smlouvy. Tento článek nestojí v Úmluvě samostatně, je nutné poukázat na články Úmluvy, které se váží právě na čl. 49:

- Čl. 26 – v souladu s tímto článkem je účinnost odstoupení závislá na tom, zda bylo oznámeno druhé straně.
- Čl. 11 – písemná forma není nutná, pokud sama smlouva či zvyklosti a praktiky mezi stranami zavedené nestanoví jinak.
- Čl. 27 – speciální článek platící pro tuto část Úmluvy, ve prospěch strany uplatňující určité nároky vychází z koncepce odeslání a z domněnky, že příslušné prohlášení bylo druhé straně doručeno.

Uplatnit nárok na odstoupení od smlouvy závisí na závažnosti porušení smlouvy či na skutečnosti uplynutí doby stanovené k dodatečnému plnění u porušení smlouvy spočívající v nedodání zboží. Odstoupit tak lze ihned, a to v případě nesplnění, které lze kvalifikovat jako podstatné porušení smlouvy **či** v případě nedodání zboží po marném uplynutí dodatečně stanovené doby nebo při existenci prohlášení o nedodání.

Zde bych také doplnila tu skutečnost, že určitý problém může představovat vazba odstoupení jen na podstatné porušení smlouvy. Jistota o tom, zda šlo či nešlo o podstatné porušení smlouvy může v konkrétním případě záviset až na výsledku sporu. Kupující zde tak zůstává v nejistotě. Tento problém je však možné odstranit tím, že smluvní strany si ho mohou upravit přímo ve smlouvě.

Odstavec 2 čl. 49 Úmluvy upravuje problematiku lhůt k prohlášení o odstoupení.

- Písmeno a) dopadá na různé situace, tak např. ve smyslu čl. 49 odst. 1 písm. a) může jít o případ tzv. fixní smlouvy s termínem dodání 22. února 2222. Po uplynutí tohoto data je oprávněn kupující odstoupit, i když prodávající zašle zboží s minimálním zpožděním – 23. února 2222. Ve smyslu čl. 49 odst. 1 písm. b) dopadá na případy, kdy je stanovena dodatečná lhůta, která marně uplyne a následující den po jejím uplynutí je plněno. Stěžejním pojmem pro oznámení odstoupení je tak termín doba přiměřená poté, kdy se dozvěděl o uskutečnění dodávky.
- Písmeno b) dopadá především na případy vadného plnění a reaguje na skutečnost, že prodávající by se měl v době přiměřené po realizaci dodávky dozvědět, zda tato byla přijata či nikoliv. Proto je zde opět stanovena „doba přiměřená“ s vazbou na jednotlivé případy porušení.

V této souvislosti bych ráda do tohoto oddílu, který se týká odstoupení od smlouvy zařadila také úpravu účinků odstoupení od smlouvy, které jsou upraveny v článcích

81 – 84. Účinky odstoupení od smlouvy je možné vymezit následovně:

- zánik práv a povinností stran – s výjimkou těch, které jsou výslovně uvedeny v Úmluvě, popř. ve smlouvě, konkrétně jde o nárok na náhradu škody, rozhodčí doložku, jiná ustanovení upravující práva a povinnosti stran při odstoupení od smlouvy (čl. 81 odst. 1 Úmluvy),

- povinnost vrátit navzájem poskytnutá plnění, pokud jsou obě strany povinny vrátit plnění, musí tak učinit současně (čl. 81 odst. 2 Úmluvy),
- povinnost nahradit prodávajícímu veškerý prospěch, který měl kupující ze zboží nebo jeho části, které musí vrátit nebo které vrátit nemůže a přesto odstoupil od smlouvy (čl. 84 odst. 2 Úmluvy).

Je však také nutné doplnit, že právo kupujícího odstoupit od smlouvy nebo požadovat dodání náhradního zboží zaniká (čl. 82 odst. 1) jestliže kupující nemůže vrátit zboží v podstatě ve stavu, v jakém jej obdržel, což ve faktickém smyslu znamená jeho zničení, ztrátu, poškození. Výjimku tvoří případy uvedené v odst. 2 čl. 82 Úmluvy, tedy *nemožnost vrátit zboží nebyla způsobena jednáním či opomenutím kupujícího* či *zboží se zhoršila kvalita nebo bylo zničeno v důsledku prohlídky upravené v čl. 38 Úmluvy* **nebo** *jestliže kupující dříve než byly nebo měly být objeveny vady zboží, prodal zboží zcela nebo zčásti při obvyklém použití nebo spotřeboval či pozměnil zboží zcela nebo zčásti při obvyklém použití.*

I pokud právo na odstoupení od smlouvy zaniklo z výše uvedených důvodů, může kupující uplatnit další z nároků předvídaných Úmluvou jako náhradní plnění či snížení kupní ceny.

4. Snížení kupní ceny

Tento institut je veden především myšlenkou přizpůsobení smlouvy změněným podmínkám bez nutnosti zásahu soudu a při zachování smlouvy. Nekvalitnímu zboží, zboží neodpovídajícímu smlouvě nemůže odpovídat plná kupní cena sjednaná původně pro plnohodnotnou dodávku.²

Je však pravdou, že v praxi může způsobit značné problémy stanovení tohoto snížení, ale Úmluva váže moment výpočtu na moment dodání zboží (zboží bez vad a zboží s vadami).

---

² Zatímco kontinentálnímu právu je institut „snížení kupní ceny“ znám tradičně z římského práva, je oblastí common law cizí – zde je nahrazen nárokem na náhradu škody.

Čl. 31 upravuje termín dodání – jestliže se kryje toto místo i s místem konečného určení zboží, tj. s místem kde kupující předpokládal realizaci zisku, je zjevně tato metoda výpočtu výhodná. Jiná je situace pokud místo dodání je na trase a není s místem určení totožné.

Institut snížení kupní ceny jako nárok kupujícího je konkrétně upraven čl. 50 Úmluvy. Snížení kupní ceny představuje oproti výše uvedeným institutům nástroj výrazně jednodušší, který navíc případné břemeno tvrzení a důkazní přenáší na toho, kdo existenci vad pravděpodobně zapříčinil.

Dále se domnívám, že nemůže být uplatněno snížení kupní ceny až na nulovou hodnotu, neboť tento postup se vylučuje v souvislosti s možným obcházením institutu odstoupení od smlouvy. Úmluva sama však tuto otázku nijak neřeší. Je však nutné doplnit, že tato otázka se dere do popředí v souvislosti s tím, kdy kupující z určitých důvodů nemůže uplatnit institut odstoupení od smlouvy, a to jak např. zmeškáním lhůty, tak i nemožností vrátit zboží.

Snížení kupní ceny je vymezeno na případy dodávek s vadami. O tom, zda zboží má vadu, rozhoduje pak ust. čl. 35 a 36 Úmluvy. Zvláštní případ však představují tzv. množstevní vady. Vzhledem k tomu, že v jejich případě existuje zvláštní regulace v čl. 51 odst. 1 Úmluvy, má tato přednost před úpravou v čl. 50. tato úprava se váže jen k vadám jiným než množstevním. Na otázky právní se tento institut také neuplatní. Zde je požadováno za dostačující krytí přes náhradu škody.

Ke snížení kupní ceny je oprávněn kupující. Toto právo však kupující nemůže uplatnit pokud:

- prodávající uplatnil svá práva podle čl. 37 Úmluvy (tzv. druhé plnění), tj. dodal zboží před termínem dodání s vadami, rozhodl se pro odstranění těchto vad a odstranil je. Zde zůstává kupujícímu zachováno pouze právo na náhradu škody.

- Prodávající uplatnil svá práva podle čl. 48 Úmluvy (tzv. druhé plnění), tj. dodal zboží s vadami v termínu, rozhodl se pro odstranění těchto vad, odstranění mu bylo dovoleno nebo jeho výkon odpovídal čl. 48 a on tyto vady odstranil. Zde opět zůstává kupujícímu zachováno pouze právo na náhradu škody.³
- Kupující odmítl neoprávněně přijmout plnění poskytnuté prodávajícím v souladu s čl. 37 nebo 48 Úmluvy.

Je potřebné také doplnit, že uplatnění tohoto nároku je zjevně neslučitelné s uplatněním nároku na odstoupení od smlouvy či náhradního plnění. Zvláštní vztah může mít k náhradě škody, ale bude záviset na tom, z jakého důvodu a pro jakou vadu je cena snížena a současně pro jaké porušení došlo ke vzniku škody. Nemusí tak nutně dojít k tomu, že by nešlo uplatnit nárok na náhradu škody společně s tímto nárokem.

Výslovně není upraveno, zda musí kupující snížení ceny oznámit prodávajícímu. Zdá se, že ano, usuzuji tak i z některých soudních rozhodnutí. V tomto případě by nemusela být naplněna písemná forma, i když z pohledu důkazů je vhodná a oznámení bude podléhat požadavkům čl. 27 Úmluvy.

---

³ K dokumentaci propojení práva druhého plnění s nárokem na snížení kupní ceny lze uvést rozhodnutí č. 2 U 31/96, rozhodovaného u Oberlandesgericht Koblenz, 31.1.1997, strany konkrétně neuvedeny.

ZÁVĚR

Na základě výše konstatovaných nároků kupujícího, které vyplývají z porušení smlouvy prodávajícím jsem přesvědčena, že kupující má vcelku dost možností, jak hájit své oprávněné zájmy, které plynou z porušení konkrétního smluvního závazku prodávajícím.

Je však také nutno dodat, že kupující by měl výše uvedené nároky znát, aby je pak byl schopen v případě konkrétního porušení na prodávajícím uplatnit.

Jako určitá pojistka zde existuje také možnost domoci se svého práva ve formě náhrady škody (čl. 74 – 77 Úmluvy), která kupujícímu vznikla v souvislosti s konkrétním porušením závazku prodávajícím, avšak je nutno dát si pozor na konkrétní úskali v možnosti uplatnění náhrady škody, které vyplývají jednak z Úmluvy, ale především z konkrétně sjednané smlouvy mezi prodávajícím a kupujícím.

Ideálním stavem je tedy vždy situace bezproblémového plnění obou stran, nikoli sekundární „vymáhání“ svých práv vyplývajících z konkrétního porušení smluvního vztahu.

Literatura:

- Rozehnalová, Naděžda: Právo mezinárodního obchodu, MU Brno, 2001, ISBN 80-210-2612-X
- Sdělení 160/1991 Sb. – Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží („Vídeňská úmluva“)

